Aktuellt från Strömstad akademi Nr 2018-10
News from Strömstad Academy No. 2018-10
31 oktober 2018

This is a bi-lingual Newsletter, written in Swedish and English.
All English text is written with Italic letters. You may especially note that Editor's corner *and* From your Chair *are written in both languages, first Swedish, then English.*

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta *Editor's corner*

Oktober månads vetenskapliga krönika i Strömstads Tidning den 27 oktober skrevs av **psykolog och specialpedagog Ingrid Liljeroth**. Hon diskuterar hur kreativa tankar kan uppstå och omsättas i handlingar.

Förslag till nya krönikor i Strömstads Tidning skickas till Mariana Back med adress: mariana.back@tekniskamuseet.se.

Jag föreläste den 29 oktober om "Turism i Bohuslän i historisk belysning" inför Strömstad akademis Göteborgsavdelning på Rotary Poseidon i Göteborg. Nyligen har antologin "Turismhistoria I Norden" utkommit där jag är medredaktör och artikelförfattare. Boken kan beställas på https://kgaa.bokorder.se/sv-SE/article/3542/turismhistoria-i-norden.

Fyra nya skrifter har publicerats i Acta Academiae Stromstadiensis. AAS 37 är författad av **fysiker Ingvar Lindgren**, AAS 38 av **psykolog Gunnar Windahl**, AAS 39 av mig **etnolog och kulturhistoriker Anders Gustavsson** och AAS 40 av **litteraturforskare Torsten Rönnerstrand.**.

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-37_Lindgren.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-38_Windahl.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-39-Gustavsson.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-40.pdf

Rektor och fysiker Lars Broman rapporterar om promotionshögtiden vid Göteborgs universitet den 19 oktober där han blev jubeldoktor, dvs det hade gått femtio år sedan han promoverades till doktor vid detta universitet.

Ryggkirurg och styrelseordförande Peter Fritzell rapporterar om aktuella nyheter inom Strömstad akademi. Styrelsemöte ägde rum på Tekniska museet i Stockholm den 13 oktober. Det justerade protokollet ingår i detta nyhetsbrev.

Psykolog Gunnar Windahl fortsätter den teoretiska diskussionen i förra nyhetsbrevet om begreppet fakta.

Didaktiker Åsa Morberg framhåller vikten av att elever i skolan lär sig främmande språk men varnar samtidigt för en aktuell och hotande brist på lärare i moderna språk.

Historiker och didaktiker Carl Olivestam kommenterar och ifrågasätter **didaktiker Åsa Morbergs** artikel i förra nyhetsbrevet gällande frågan om en eventuell svensk litterär kanon. Åsa Morberg har i sin tur besvarat Carl Olivestams inlägg. Det är utmärkt att nyhetsbrevet kan fungera som ett diskussionsforum. Kom gärna med nya kommentarer om tidigare publicerade inlägg.

Ekonomiprofessor Rune Wigblad höll föredrag om magnettåg på persontrafikmässan den 24 oktober. Föredraget har publicerats på youtube: https://www.youtube.com/watch?v=3cUpZ6xqHBU&feature=youtu.be

Tidningen Dagens Nyheter publicerade den 7 oktober en artikel om **hedersprofessorerna och nobelpristagarna May-Britt och Edvard Mosers** senaste forskningsrön om hjärnans tänjbara sinne för tid.

Barnläkare Björn Hammarskjöld är medförfattare till två peer review granskade artiklar som diskuterar kolesterolets betydelse för hjärt- och kärlsjukdomar och frågan om effekter av statiner som läkemedel. Författarna ansvarar själva för innehållet i artiklarna.

Arbetet med den nya hemsidan fortsätter i samarbete med webredaktör Jan Ternhag.

Jag vill inskärpa en tidigare uppmaning till alla ledamöter att kontrollera och komplettera uppgifterna om er på hemsidan. Försök också värva nya medlemmar till akademin, inte minst kvinnor. Skicka förslag till rektor Lars Broman: lars.broman@stromstadakademi.se.

Jag önskar nya bidrag till novembernumret av Nyhetsbrevet med deadline den 27 november 2018 till anders.gustavsson@ikos.uio.no.

Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha ett abstract på engelska.

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie *Acta Academiae Stromstadiensis, AAS*, under adressen gudmundberggvist@hotmail.com.

October´s scientific chronicle in Strömstad's newspaper on September 29 was written by ***psychologist and educator Ingrid Liljeroth.*** *She discusses how creative thoughts can arise and be translated into actions*.

Proposals for new chronicles in Strömstad's newspaper may be sent to Mariana Back with address: mariana.back@tekniskamuseet.se.

I gave a lecture on October 29 for the Gothenburg Department of Strömstad Academy in Rotary Poseidon in Gothenburg on "Tourism in Bohuslän from a historical aspect". Recently, the anthology "Tourism History in the Nordic Countries" has been published where I am co-editor and article writer. The book can be ordered at https://kgaa.bokorder.se/sv-SE/article/3542/turismhistoria-i-norden

Four new paper contributions have been published in Acta Academiae Stromstadiensis. AAS 37 is written by ***physicist Ingvar Lindgren****, AAS 38 by* ***psychologist Gunnar Windahl****, AAS 39 by my* ***ethnologist and cultural historian Anders Gustavsson*** *and AAS 40 by* ***literary researcher Torsten Rönnerstrand****.*

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-37_Lindgren.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-38_Windahl.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-39-Gustavsson.pdf

http://www.stromstadakademi.se/wp/wp-content/uploads/2018/10/AAS-40.pdf

Rector and physicist Lars Broman *reports on the annual promotional festival at the University of Gothenburg on October 19, where he became a jubilee doctor, ie it had been fifty years since he was promoted to a doctor at this university.*

Surgeon and chairman of the board Peter Fritzell *reports on current news within Strömstad Academy. Board meeting took place at the Technical Museum in Stockholm on October 13. The adjusted protocol is included in this newsletter.*

Psychologist Gunnar Windahl *continues the theoretical discussion in the previous newsletter on the concept of facts.*

Didactics Åsa Morberg *emphasizes the importance of students learning foreign languages but warns simultaneously for a current and threatening lack of teachers in modern languages.*

Historian and didactics Carl Olivestam *comments and questions certain issues of the didactics Åsa Morberg's article in the previous newsletter regarding the issue of a possible Swedish literary canon. Åsa Morberg has in turn responded to Carl Olivestam's post. It's great that the newsletter can serve as a discussion forum. Feel free to comment on published posts.*

Economics professor Rune Wigblad *gave a talk on the passenger traffic fair on October 24. The lecture has been published on youtube*:
https://www.youtube.com/watch?v=3cUpZ6xqHBU&feature=youtu.be

The newspaper Dagens Nyheter published an article on ***honorary professors and Nobel prize winners May-Britt and Edvard Moser's*** *latest research on the renewable mind of time for the brain.*

Pediatrician Björn Hammarskjöld *is co-author of two peer review commented articles that discuss the importance of cholesterol for cardiovascular disease and the issue of effects of statins as a drug. The authors themselves are responsible for the contents of the articles.*

The work on the new website continues designed with the help of webeditor Jan Ternhag. The website will also get an English version.

I want to urge a previous call for all members to verify and complete information on your websites. Also try to recruit new members to the Academy, not least women. Send suggestions to Rector Lars Broman: lars.broman@stromstadakademi.se.

I wish new contributions to the October issue of the Newsletter sent to my address with deadline on November 27 2018: anders.gustavsson@ikos.uio.no.

Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Swedish contributions should have an abstract in English.

Please, send also contributions to the Academy's publication series Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, to the address gudmundberggvist@hotmail.com.

Bästa hälsningar, Best regards, Anders Gustavsson

Rapport från Högskolan Västs akademiska högtid
Report from University West's Academic Festival

Vår ordförande Peter Fritzell och jag deltog den 19 oktober i en akademisk högtid som hålls vartannat år vid Högskolan Väst i Trollhättan. Männen kunde välja frack eller mörk kostym när vi deltog i processionen in i aulan. Även akademiledamoten Per Flensburg deltog i processionen och var liksom Fritzell klädd I frack. Jag bar en solenergislips från vår hedersprofessor Larry Kazmerski. Det inledande talet hölls av styrelseordförande för Högskolan Väst Eva Eriksson. Därefter höll studentkårens ordförande Julia Junedahl ett anförande. Så promoverades doktorerna och fick sin lagerkrans eller hatt samt nål och diplom. Nya docenter uppmärksammades med en nål. Flera nya professorer installerades i informatik, pedagogik, omvårdnadsvetenskap, teknik, företagsekonomi, nationalekonomi, kulturgeografi m.fl. Karin Forslund Frykedal höll de nya professorernas tacktal. Pedagogiska priset gick till en kvinnlig lektor i omvårdnadsvetenskap. Den två timmar långa ceremonin avslutades med tal av rektor Martin Hellström som kommer från Tyskland.

Därefter följde mingel där alla fick njuta av en laxtallrik. Jag fick tillfälle att tala med lektorerna Irene Johansson och Leif Berntsson liksom med Kristina Lind som är studierektor för forskarutbildningen. Hon har tagit del av material och förslag från Åsa Morberg och de skall diskutera vidare om detta. Leif Berntsson har nyligen varit i kontakt med Strömstads kommun angående ett nytt försök med en introduktionskurs för nyblivna studenter hösten 2019. Samtalen med olika forskare fortsatte under en buffé på hotell Swania.

Our chairman Peter Fritzell and I attended October 19 the Academic Festival held every two years at the University West Trollhättan. The men could choose tail coat or dark suit when we participated in the procession into the assembly hall. Even the Strömstad Academy member Per Flensburg participated in the procession and, like Fritzell, he was dressed in tail coat. I carried a beautiful solar energy tie from our honorary professor Larry Kazmerski. The opening speech was held by the chairman of the board of University West Eva Eriksson. After that, the chairman of the student union Julia Junedahl gave a speech. Then the doctors were promoted and got their laurel wreath or hat and pin and diploma. New teachers were noted with a pin. Several new professors were installed, in informatics, pedagogy, nursing science, engineering, business administration, economics, cultural geography and others. Karin Forslund Frykedal gave thanks from the new professors. The educational prize went to a female lecturer in nursing science. The two-hour ceremony ended with a speech by Martin Hellström, principal, who comes from Germany. Then followed mingling, where everyone enjoyed a salad. I had the opportunity to speak with the lecturers Irene Johansson and Leif Berntsson, as well as Kristina Lind, director of research education. She has received material and suggestions from Åsa Morberg and they will discuss further on this. Leif Berntsson has recently been in contact with the municipality of Strömstad regarding a new attempt with an introductory course for new students in the fall of 2019. The discussions with various researchers and teachers continued during a buffet at the hotel Swania.

Peter Fritzell: Från er ordförande *From your Chair*

Kollegor. Det politiska läget i Sverige efter valet i september är fortfarande oklart, men positivt för akademin är att vår ledamot Margareta Fredriksson från Strömstads kommun har valts in i VGRs landstingsledning (Västra Götalandsregionen), vilket ökar våra möjligheter att profilera oss både regionalt och nationellt.

Dessutom har Fredrik Christensson, centerpartist från VGR, meddelade att han nu är permanent medlem i Riksdagens utbildningsutskott. När vi träffades vid promoveringen på Högskolan Väst häromveckan (se rapport från Anders Gustavsson), kom vi överens om att han meddelar lämplig tidpunkt för att kontakta utbildningsministern i syfte att få till stånd ett nytt möte i Stockholm. Vi kommer då igen att diskutera akademins potential i ett regionalt/nationellt/internationellt perspektiv. Detta inkluderar ekonomi eftersom Strömstad akademi arbetar för att bli ett institut med ovillkorade medel om tre miljoner SEK om året.

Hjälp med ansökning av fortsatta medel hoppas vi kan ske bl a via Anki Hellberg (se förra Nyhetsbrevet). Anki kunde pga sjukdom inte delta på Styrelsemötet 181019, och vi återkommer med information.

Två av akademins ledamöter, Åsa Morberg och Carl Olivestam, har konstruerat doktorandkurser som kan genomföras i samarbete med Högskolan Väst (HV), och som också finns i ett format som är anpassat för utländska kollegor. Positiva samtal förs med ledningen för HV.

Vetenskapsdagarna i juni 2019 fortsätter att ta form med avseende på struktur och innehåll, och Styrelsen känner sig trygg med att det kommer att bli ett möte i klass med 10-årsjubileet 2018.

Till sist. Vi måste i alla sammanhang koncentrera oss på att beskriva hur viktig Strömstad akademi är för både utbildning och forskning, och lyfta fram akademins möjligheter i kraft av alla seniora forskare med sina nationella och internationella nätverk.

Oktoberhälsningar, Peter Fritzell

Colleagues. The political situation in Sweden after the September elections is still unclear, but positive for the academy is that our member Margareta Fredriksson from Strömstad municipality has been elected to VGR's county council (Västra Götaland region), which increases our ability to profile us both regionally and nationally.

Also, Fredrik Christensson (Center Party from VGR), is now a permanent member of the Education Committee. When we met at the University West the other week (see report from Anders Gustavsson), we agreed that he announced the appropriate date to contact the Minister for Education for a new meeting in Stockholm. We will then again discuss the Academy's potential of a regional / national / international perspective.

Two of the Academy's members, Åsa Morberg and Carl Olivestam, have designed doctoral student courses that can be conducted in collaboration with University West (HV), and also available in a format adapted for foreign colleagues.

The program for the Scientific festival in June 2019 continues to take shape in terms of structure and content, and the Board is confident that it will be a meeting in class with the 2018 10th anniversary.

Finally. We must concentrate to communicate, in all contexts, how important Strömstad Academy is for both education and research and highlighting the university's opportunities through all senior researchers with their national and international networks.

October Greetings, Peter Fritzell

Lars Broman: Från er rektor *From your Vice Chancellor*

Announcing Academic Festival 2019

The Program of next year's Academic Festival is now being established, and here are the main components of the preliminary program.

Monday 17 June in the City Hall: Morning Board meeting. Afternoon Annual membership meeting, installation of new Fellows, mingle at the Balcony, snacks at the Golden Rooster.

Tuesday 18 June in the Cultural House Skagerack: Seminars with specially invited speakers. Lunch at Restaurant Skagerack.

Wednesday 19 June and Thursday morning 20 June in Skagerack: Sessions with short (20 min. incl. questions) presentations by Fellows. Wednesday lunch at Skagerack and gala dinner at Laholmen.

Thursday afternoon: Tour to Northern Koster Island.

The general public are welcome to participate in the Skagerack events, probably for a fee. Fellows and their guests are welcome to participate in all events. Registration is preliminary SEK 1900 exc. Gala dinner and Koster tour, which cost prel. SEK 600 and SEK 300, respectively. As a fellow you are entitled to give a presentation and you can submit a title after 1 April 2019. A formal invitation will be sent to you in March 2019.

This year's Academic Festival was attended by a record 66 Fallows and guests. Peter Fritzell took several photos of the event, and they are given on our web page at http://www.stromstadakademi.se/wp/index.php/aktuellt/vetenskapsfestivalen-2018/.

Graduation Ceremony at University of Göteborg

Photo Patrik Broman

University of Göteborg held its annual Graduation Ceremony for new Doctors on 19 October in the Congress Hall at the Swedish Fair. With a public of about 1000, 151 new Doctors, 11 Honorary Doctors and 22 Jubilee Doctors received their insignia. About half of them became Doctors of Medicine and they were graduated by Tomas Bergström, Professor of Clinical Micro Biology both at University of Göteborg and at Strömstad Academy. The others became Doctors of Philosophy or Economy. Those who belonged to the Faculty of Natural Sciences – including me - were graduated by Katarina Abrahamsson, Professor at Department of Marine Sciences.

Jubilee Doctors are those who were graduated Doctor 50 years ago; I was then 28 years old. In her opening speech, Vice Chancellor Eva Wiberg mentioned that this year's youngest Doctor was 29 years old. Also our Fellow Aadu Ott's youngest son Torbjörn was graduated as one of the new Doctors. One of the new Honorary Doctors was Lena Willemark, famous seminal Swedish folksinger.

Gunnar Windahl: Further reflections upon the place of the concept 'fact' in the search for knowledge

In the News from Strömstad Academy No. 2018 I discussed and criticized the use of the word fact in ordinary and scientific discourse. This time I will go a step further trying to show how modern epistemologies handle this concept.

For the sake of simplification I will begin with a brief classification of these modern epistemologies.

1. Some philosophers presuppose that each science aims at "representing" ("depicting") its objects as faithfully as possible. It is generally assumed that the main task of a scientific theory is to explain some set of "things" (facts), to ascertain what they are, how they behave, predict their future behavior, etc. If a scientific theory performs these tasks successfully, then it is accepted as a true theory - at any rate, until it is refuted or until another theory proves to be in important respects still more explanatory and predictive. The facts or "things" (objects, phenomena, processes, etc.) which the theory encompasses are then considered to be its referents. They are the what the theory "is about." They are supposed to be "there," ready for observation and subsequent explanation. If observers disappeared, the world would go on existing (realism). Furthermore, as soon as observers (a name that may include all kinds of recording devices) and , in general, cognitive minds formulate a theory, it is expected that this will be "the true theory." If it is, then it represents reality. The epistemology of this kind may be named representationalism.

2. Some others assert that only some sciences - the so-called "hard-sciences," such as nuclear physics, molecular biology, etc,.and, in general, the non-purely taxonomic natural sciences - can aim at, and often succeed in, representing their objects, at least in some reasonable sense of 'represent.' "Soft" sciences, like sociology and history, and perhaps even psychology and linguistics, are unable to represent their subject matters faithfully, namely, "objectively". The observer-theorist is an essential ingredient of his own subject of study and thus cannot avoid some "bias". In the so-called "social sciences", to say nothing of the "humanities", statements and theories are supposed to be interpretations. None of these interpretations is likely to be univocally verified, confirmed, contrasted, tested, refuted, falsified in the generally accepted meanings of these terms. There is no such thing as a "pure fact". The very concept of fact is indissolubly tied up to some previous interpretation.

3. Some authors, finally, claim that no science, whether "hard" or "soft", is able to represent, no matter how inadequately and imperfectly, its objects. There is no possibility of "representing" reality by means of so-called "true statements", - where 'represents' and 'is true' are interchangeable and probably designate recursively definable concepts. The very expression 'referent' has no epistemological function.

It seems that the main questions to be raised are: (a) Can statements and/or theories represent "things" (facts) as "they are" in which case the former can be said to be true ?; and (b) are statements and/or theories merely examples of "texts" or "discourses" which may eventually, but not always necessarily, prove successful in defining , explaining, predicting? Affirmative answers to question (a) could be named "representationalism". Affirmative answers to question (b) could be named "anti-representationalism", and often "textualism". Those answering (a) affirmatively tend to be epistemological realists; those answering (b) affirmatively are either idealists or close to idealism, the family of philosophies that asserts the primacy of ideas or even their independent existence (Plato).

When both representationalism and textualism are radical or strong, they exclude each other.

A. Radical representationalism

Radical or strong representationalists tend to simplify not only the world, but also its understanding. They presuppose that "what the case is" can be described or depicted (represented) by means of a statement or some set of statements. These are not necessarily isomorphic with "what is the case", although some kind of isomorphic relation seems to be inescapable. In principle, there should be one, and only one, set of true representations of the world. This view comes dangerously close to some kind of naive realism, the dogmatic "photographic theory of knowledge" favored for instance by some Marxists (Lenin).

B. Moderate representationalism

Moderate representationalists on the other side give up all pretensions of formulating completely "true theories". Theories are expected to be applicable, satisfactory or successful. But no theory deserves any of these characteristics if it does not "fit". And what can a theory fit unless it is "the facts", or some observations of facts? Moderate representationalists are, almost without exception, truly moderate. They merely claim that any theory worth the name should at some crucial point be experimentally right. This only means that it should not be too far from the results of accurate testing. That a theory fits what it talks about does then not mean for a moderate representationalist, that the theory is somewhat a " duplicate" of reality. He or she does not presuppose that nature mirrors itself. he never claims that concepts or theories are natural realities. They are constructs, so they "only" have conceptual existence (Bunge). This is not very different from saying that they are "objectifications", that is to say, products of the socio-cultural activities of knowing minds. These constructs are employed to talk about the world, and their "truth" depends upon whether or not they fit the world itself.

C Radical textualists

Textualists simply try to cope with reality by means of language. There may not be a plurality of worlds, but there is certainly a plurality of interpretations. A number of textualists have introduced the idea of paradigm (Kuhn), others talk of "discourses" and "epistemes" (Foucault), research programs (Lakatos), vocabularies (Rorty) or even theories (Feyerabend), meaning thereby anything used to talk about something. None of these conceptual frameworks represent any realities or facts and therefore, they are not, strictly speaking, true of any particular states of affairs. Conceptual frameworks (paradigms, vocabularies etc.) are not mutually inter-translatable and, therefore, they are, as it has been pointed out so often, incommensurable. Some particularly recalcitrant textualists go so far as to assume that if texts and discourses are mutually incommensurable this is due to the fact that what we may call "sets of affairs" (particular areas of the world or some temporal segment of the world), are themselves incommensurable. This is tantamount to saying that there is no rational, or even reasonable, connection between historical periods - or as it is nowadays somewhat more fashionable to say, "social practices" or "micropractices". Carried to extremes, these views coincide with a number of completely relativistic Weltanschauungen. They also give support to the possibility of a nightmarish universe where talk, as it were, cuts across nothing, or encounters no resistance - no facts can confirm or contradict it - because there are no facts worth talking about. Expressions like "fake news" make no sense. There is only talk; as the famous slogan goes - there is nothing outside texts (Derrida). Not even some hidden text to give meaning to all the others.

Textualism is the most popular among francophone intellectuals and postmodern thinkers. Regrettably it has penetrated not only departments of literature but also some departments of sociology and anthropology.

Short: A textualist will not speak of facts but of texts. In particular, he will not speak of social facts but of 'social discourse', thus conflating the thing with its description - or, as he may put it, the signified with the signifier. It is an epistemological blunder to confuse the assertions of facts (e.g., the words used to describe gravity) with the facts themselves (that apples fall

from trees) as aspects of the external world that exist irrespective of how or which words we use to write about them.

D Moderate textualism

Weak textualism may admit in so far as a "text" or a "discourse" is not testable (verifiable, confirmable, refutable, falsifiable), it makes little sense to speak of any kind of "correspondence" between language and "reality". Nevertheless, there are a number of texts - for instance, "scientific texts" - which are not necessarily incommensurable. If texts are not as mutually irreducible as some radical textualists have claimed, then there are hopes that an "hermeneutic code" may be available for all texts. At any rate, the text called "scientific language" seems to be less apt than any other language to lapse into a merely intralinguistic affair.

Conclusion. It is then possible that each science , or each branch of science, is characterized by a different degree of representativity, as well as (correspondingly) with a different "semantic load". There seems to be no final and definitive answer to the question "To what extent are scientific theories at large representational or textual?".

E. Are facts theory-laden?

Some philosophers have claimed that there are no pure facts, but they are theory-laden. So the demarcation between fact and theory is fuzzy. This view involves a conflation of 'fact' with 'datum (about fact)'. Facts are facts are facts ; they are states of, or changes in, concrete things, When reliable, data describe facts. To be sure some data, particularly in the advanced sciences, contain theoretical concepts such as "atom" and " rate of inflation". But atoms are real things and inflation a real process.

Most of the data in the developing sciences involve ordinary knowledge concepts such as "man", "production" and "fight". And all of the primary observational data (or protocols) in all sciences, whether emergent or advanced, are of this type: that is, they are not theory-laden. Otherwise theories could not be checked against experience - a checking that the view that facts are theory-laden renders impossible. But what is important here is that, regardless of the degree of development of a science, it concerns actual or possible, real or putative facts - raw data, brute facts, not data. In short we must distinguish between a fact and its multiple possible descriptions, explanations, or predictions. This distinction between facts and their conceptualizations is necessary (a) to understand why factual theories must be checked against data concerning facts, and (b) to avoid talk about "the construction of society" and even "the construction of reality" prevalent in postmodern thought. The social scientist is not powerful enough to construct societies; the most he can do is to make recommendations leading to their reconstruction - or their destruction, as the case may be.

Åsa Morberg: Mandatory Language in Primary School (Year 5 or Year 6) – the Lack of Teachers Complicate Mandator's Assignment the Possibilities

The pupils in the Swedish school will now be offered to study at least two of the languages French, Spanish and German prior to before language selection in modern languages (Chapter 9, section 5 of school regulation). Students are supposed to pick a choice in year 5 or 6 depending on the school's organization.

It is very important that we highlight language learning in school. Sweden is not in the forefront in this regard. When you meet young people from other European countries, they usually speak several languages.

An increasing number of individuals in Sweden are multilingual and currently scientists agree that there are only advantages to being multilingual. However, there are many misconceptions about the differences between monolingual and bilingual individuals, such as for example that multilingualism may protect against dementia.

There seems to be no direct evidence of cognitive benefits of being multilingual according to Niclas Abrahamsson, Professor in Swedish as the second language at the University of Stockholm. He does research on how receptive the brain is to learning new languages at different ages. Interestingly, there seems to be no limit to how many languages you can learn. "the important thing is that you get the opportunity to practice the language" (Abrahamson).

Anna Flyman Mattsson, Associate Professor in Swedish as a second language, and a researcher at the University of Lund, however, means that there likely are some cognitive benefits and therefore we should focus on making all kids multilingual.

Multilingualism should not be considered a problem, but rather a beneficial gift, says Leena Huss, a linguistic scientist at the University of Uppsala. Learning a new language activates the brain. And just like other activities that involves activating the brain, learning a language makes the brain 'stronger' and increases the plasticity of brain cell communication. Children who grow up as multilingual are more creative, absorb new languages more easily, and have a greater metalinguistic awareness, according to Leena Huss. The metalinguistic awareness means that children can more comprehensively discuss and reflect on the language. Not just use the language. Multilingual children tend to, for example, pay attention to the fact that other individuals speak other languages, ask how it works and compare with the language they speak. They point out similarities and differences. This in turn seems also to favor the successful learning of school subjects other than language, says Leena Huss.

However, a major problem to deal with in terms of mandatory language is the shortage of language teachers. The shortage of language teachers is a big problem throughout the school system. This makes it more difficult for mandators to carry out the assignment.

This is not really so surprising. Language teachers have a lower average salary than other teaching categories. Language teachers' classes consist of students from various stages or grades and this gives language teachers a heavier workload.

There is also a shortage of students wanting to become a teacher of German, Spanish or French. The modern languages position in the Swedish school is precarious, showed a report entitled "Language – so much more than English". from 2016, by Teachers' National Association.

The age span for language teachers shows that these individuals generally are somewhat older, with the majority of secondary school teachers being in the age range of 50-59 years. In secondary school, teachers in modern language are slightly younger, most within the age range 30-49 years. But also there, regeneration is very weak.

Helena von Schantz, a teacher in English and French in secondary school and Chair of the Language Teachers' National Association want to dissuade students from becoming a language teacher, because the student base is uncertain. It is not a wise choice to become a teacher in languages where the topics still have a low status amongst both students and parents, and many students drop out.

Many teachers find themselves in very strange teaching situations. Thus, language teachers may have to teach multiple languages in the same class or they may teach several/different grades in the same group/class. The task to do a good job as a language teacher is poor. The conditions for teachers of modern languages need to be improved. In particular regarding skills development. If not there will be long term repercussions not just for the teachers, but also in terms of Sweden ability to be internationally competitive.

Students' choice of language, both in primary and secondary schools, has great significance in different ways. In addition to being useful, fun and enriching in terms of learning other languages, it can generate important credit points both when applying to secondary school and high school.

Curricula for modern languages are all common. This means that syllabus and grading rules are the same for all languages.

Obligatoriskt språkval i grundskolans åk 5 eller åk 6 – lärarbristen komplicerar huvudmännens uppdrag

Eleverna i den svenska skolan ska nu erbjudas minst två av språken franska, spanska och tyska inför språkvalet i moderna språk (9 kap. 5 § skolförordningen). Eleverna ska välja i åk 5 eller 6 beroende på skolans organisation.
Det är mycket bra att vi lyfter fram språken i skolan. Sverige ligger inte särskilt väl till när det gäller språkutbildning i skolan. Möter man ungdomar från andra europeiska länder talar de oftast flera språk. Allt fler personer i Sverige är flerspråkiga och nuförtiden är forskarna överens om att det bara innebär bara fördelar att tala flera språk. Det finns dock många felaktiga föreställningar om skillnaderna mellan enspråkiga och tvåspråkiga, som exempelvis att flerspråkighet kan skydda mot demens.
Det verkar inte finnas några direkta kognitiva fördelar med att vara flerspråkig. Det hävdar i varje fall Niclas Abrahamsson som är professor i svenska som andraspråk vid Stockholms universitet. Han forskar om hur mottaglig hjärnan är för att lära sig nya språk vid olika åldrar. Intressant är att det inte finns någon begränsning för hur många språk man kan lära sig. Det viktiga är dock att man får tillfälle att praktisera språket.
Anna Flyman Mattsson, lektor i svenska som andraspråk som forskar i språk vid Lunds universitet menar dock att det ändå finns vissa kognitiva fördelar och att man därför borde fokusera på att göra alla barn flerspråkiga.
Flerspråkighet ska inte ses som ett problem, det ska ses som en gåva. Det säger Leena Huss, språkvetare vid Uppsala universitet. Att lära sig ett språk aktiverar hjärnan. Och precis som andra aktiviteter som gör att hjärnan får träna, så gör mer språkträning hjärnan "starkare" och smidigare. Forskningen har visat att barn som växer upp som flerspråkiga är mer kreativa, får lättare att ta till sig nya språk och har en större metaspråklig medvetenhet, enligt Leena Huss. Den metaspråkliga medvetenheten innebär att barnen i större utsträckning kan diskutera och reflektera kring språket och inte bara använda språket. Flerspråkiga barn brukar exempelvis uppmärksamma att andra talar andra språk, fråga hur det fungerar och jämföra med det språk de själva talar. De påpekar likheter och skillnader. Det i sin tur verkar gynna framgång även i andra ämnen än språk, menar Leena Huss.
Ett stort problem finns dock att hantera när det gäller obligatoriska språkval och det är bristen på språklärare. Lärarbristen är stor i hela skolväsendet. Språklärare är en lärargrupp som det är mycket ont om och det försvårar för huvudmännen att fullgöra uppdraget.

Det är egentligen inte så konstigt. Språklärare har sämre snittlön än andra lärarkategorier. Språklärares undervisningsgrupper har elever från olika steg eller årskurser och det ger språklärare en tyngre arbetsbörda. Det är dessutom stor brist på studenter som vill bli ämneslärare i tyska, spanska och franska. De moderna språkens ställning i den svenska skolan är bekymmersam, visade en rapport med titeln ”Språk – så mycket mer än engelska”. från 2016, av Lärarnas Riksförbund.
Ålderskurvan för språklärarna visar att det är en relativt gammal yrkeskår, med de flesta av gymnasielärarna i åldersspannet 50-59 år. På högstadiet är lärarna i moderna språk något yngre, de flesta inom åldersspannet 30-49 år. Men även där är återväxten väldigt svag. Helena von Schantz, lärare i engelska och franska på högstadiet och ordförande i Språklärarnas Riksförbund vill avråda studenter från att bli språklärare, eftersom elevunderlaget är osäkert. Det är inte ett klokt val att bli lärare i språk då ämnena ändå har låg status bland både elever och föräldrar, och flera elever hoppar av. Många lärare sätts också in i väldigt märkliga undervisningssituationer. Det förekommer att språklärare får undervisa flera språk i samma klass eller att de får undervisa flera årskurser i samma grupp. Möjligheten att göra ett bra jobb som språklärare är dålig. Villkoren för lärare i moderna språk måste förbättras. Inte minst vad det gäller språklärares kompetensutveckling. Annars drabbas inte bara lärarna, utan i förlängningen även Sveriges internationella konkurrenskraft. Elevernas språkval, både i grundskolan och gymnasieskolan, har mycket stor betydelse på olika sätt. Förutom att det är användbart, roligt och berikande att kunna andra språk, kan det ge viktiga meritpoäng både vid ansökan till gymnasieskolan och högskolan. Kursplanerna för moderna språk är gemensamma för alla språk. Det betyder att det är samma kursplan och betygskriterier för alla språk.

Carl E Olivestam: Kanon laddad - Åsa redo för avfyrning

Besvarad eldgivning:

Är den nån ide med vidareutbildning för högre chefer?
Och är det rimligt att hävda att svenska lärare och elever ska begränsas av en litteraturkanon?

Åsa Morberg är full av energi och stimuleras av att driva sådant som redan initialt möter motstånd. I senaste SA-nyhetsbrev fyrar hon av med en litterär kanon för lärare och skolelever. Och i senaste numret av Universitetsläraren (5-2018) hävdar hon behovet av utbildning för högre chefer inom universitetsvärlden. Och detta hyser hon gott hopp om trots att hon förmodas känna till “The Peter Principle”:

> *People who are competent at their job will earn promotion to a more senior position, and will continue to be promoted until they eventually reach a level at which they are incompetent. Being incompetent, they do not qualify to be promoted again, and so remain stuck at that final level for the rest of their career* (Peter, L J. 1968).

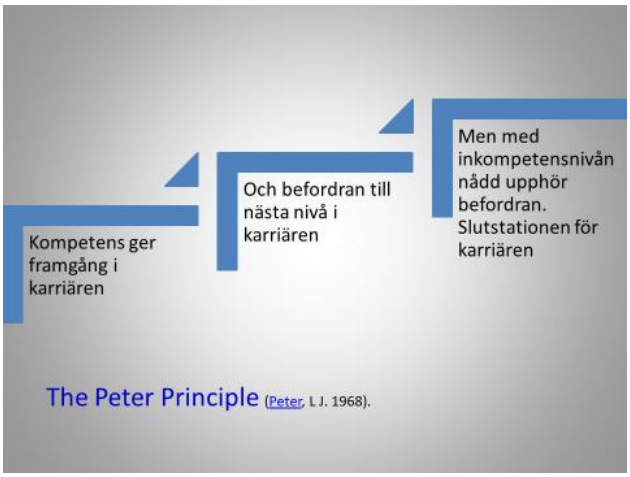

Så hur ska en bok eller kurs för sådana topplacerade chefer formas för att ge vidareutbildningseffekt? Det skulle vara intressant att få Åsas svar på den frågan, och gärna synopsis till den bok som säkert är på gång med Åsa som en av författarna.

På liknande sätt är det med yrkandet om litterär kanon. Inte bara liberalerna utan också kristdemokraternas partiledare hävdade nåt om nödvändigheten av en sådan kanon. Och detta fast kd-ledaren inte visade sej vara nån kanon på de mest givna verken i en sådan formad kanon. Däremot verkade brist på kanon inte lägga hinder i vägen för politisk framgång. Och jag minns när förre alliansstatsministern Reinfeldt tillfrågades om sin sommarlektyr så var det bara deckare han läst. Om det möjligen bidrog till hans förödande slutsats att sätta punkt för sin politiska karriär kan jag inte bedöma. Han kanske hade behövt en kanon att stärka stridsförmågan med.

En litteraturkanon i dagens skola med en ambition att vara mångkulturell skola gör att nåra riktlinjer från Lars Lönnroth, som Åsa anför, knappast kan anses relevanta: Det estetiska kriteriet, liksom det historiska och det språkpolitiska, torde vara en ren omöjlighet att kanonisera inom rimliga proportioner. De enda kanoniserade, mångkulturellt anpassade, alternativ som jag skulle kunna tänka mej klara dessa kriterier och därtill motsvara såväl kulturella som ideologiska kriteria är de tre testamentena:
Gamla testamentet, *Nya testamentet* och *Tredje testamentet* (respektive grundval för judendom,/judisk samhällskultur, kristendom/kristen samhällskultur, islam/muslimsk samhällskultur).

Vad säger Åsa och andra om det?

English version in short

Who claims a success of further education for senior executives?
Asa Morberg, Associate Professor in Education, claims this position. She thinks that it is a hope for senior executives to develop new skills though Laurence J. Peter already in the late 60s proclaimed:
People who are competent at their job will earn promotion to a more senior position, and will continue to be promoted until they eventually reach a level at which they are incompetent. Being incompetent, they do not qualify to be promoted again, and so remain stuck at that final level for the rest of their career.

Moreover, Asa Morberg claims it is reasonable to argue that a literary straight line should limit Swedish teachers and students in their literary studies. You may wonder if that proposal could get along with the multicultural school in our Swedish multicultural society of today. I think the only solution is be found is going back to the three fundamental sources, the three testaments for a multicultural society of today:
The Old Testament, The New Testament and The Third Testament.

Asa and anyone else are free to convince me that my skepticism is unjustified. Furthermore, you may also argue that my solution to the last dilemma will lead to another, more complicated dilemma in a secular society.

Carl E. Olivestam, professor in Education

Åsa Morberg:
Svar till Carl Olivestam om avfyrandet av en litterär kanon

Tack så mycket för ett både roligt och intressant och tänkvärt svar! Det är inte många inlägg i medlemsbladet som bidrar till debatt, men det gjorde mitt bidrag. Roligt. Det var meningen. Jag debatterar med många just nu om litterär kanon. Professorer, svensklärarföreningen etc. och det är svårt att hinna bemöta alla. En blogg på Skolvärldens hemsida retade Svensklärarföreningen som sade sig äga frågan. En artikel i Parnass retade en professor, tillika författare.

Jag börjar med att säga att det absolut inte är rimligt att hävda att svenska lärare och elever ska begränsas av en litteraturkanon. De ska inspireras av litteraturlista eller kanske litteraturlistor! Lärare behöver inspiration i sitt viktiga arbete. Att föreskriva vad lärare ska göra tillhör en förgången tid.

Jag är full av energi och jag stimuleras absolut av att driva sådant som redan initialt möter motstånd. Helt rätt, Carl. En liten utvikning då om vår chefsbok. Jag och en kollega, Christina Lindegren, har ett manus klart för nyblivna chefer inom akademin. Det är i form av ett samtal, en dialog mellan min medförfattare och mig kring områden som vi vet är problematiska för nyblivna lärare i akademin. Ett samtal som inspirerar läsaren till reflektion och till deltagande. Jag tror på samtalets kraft när det gäller stöd till nyblivna chefer i akademin, liksom jag tror på samtalets kraft om litteraturläsning och litteratur.

Att nämna ordet litterär kanon är som att tända en kanon, Carl! Bra bild! Bra begrepp! Bara ordet litterär kanon retar gallfeber på många.

Jag har arbetat med lärarutbildning ett helt yrkesliv och arbetar fortfarande med lärarutbildningsfrågor. Lärarutbildningen borde vara 13,5 år som Ove Lindberg skriver i sin avhandling Talet om lärarutbildningen, så att man hinner med allt viktigt. Vi har en betydligt kortare utbildning och får försöka att göra urval av viktigt stoff.

Det litterära arvet, nationellt och internationellt, borde få mera tid och mera uppmärksamhet. Jag tror på inspiration till lärare i form av en litteraturlista eller i form av flera litteraturlistor för olika grupper och ändamål! Nu pratar jag om den svenska litteraturen, men självklart finns internationell litteratur som också hör till bildning.

Vi tänker och tycker olika om litterär kanon, som så mycket annat. Jag tycker att vi behöver stödja och stärka skolans litteraturläsning som jag försöker ge uttryck för. För många barn och unga är skolan enda möjligheten till bildning. Vi behöver stödja och inspirera Sveriges lärarkår, inte föreskriva och mästra.

Vi måste låta de som är bäst skickade att bedöma elevernas intressen och bekymmer, det vill säga lärarna, avgöra vad som är lämpligt och fruktbart att läsa. Det vore ändå önskvärt att de fick hjälp med att få upp ögonen för verk och författare som inte omedelbart framstår som kanoniserade mästerverk, men som också borde räknas som det.

De tre testamentena exempelvis, Carl!

Reply to Carl Olivestam about the firing of a literary canon

Thank you so much for a nice and interesting and thoughtful answer to my article! There are not many contributions in the Member Sheet that adds to the debate, but it hanks to you it is now a debate.

A debate is nice. It was meant to be. I have now a debate with many persons about the Literary Canon. It is “hot stuff”. Swedish Association of professors, teachers, etc. and it is difficult to respond to all. My blogg on Skolvärldens website teased the Swedish teachers '

Association who claimed to own the issue on Literary Canon. An article in the Parnass teased a professor and author. So I have a lot to write.

I start to say that it is certainly not reasonable to argue that a literature cannon shall limit the Swedish teachers and pupils. Literature list or maybe reading lists should inspire them! Teachers need inspiration in their important work. To provide for what teachers should do belong to an old era.

I am full of energy and stimulated and absolutely ready to meet resistance. Quite right, Carl. Some words to be mentioned about our book for heads in Higher Education. My colleague, Christina Lindegren, and I have a draft ready for new managers within the Academy. It is in the form of a dialogue or a conversation, Head may reflect and participate in our talk. A conversation that inspires the reader to reflection and to participate.

Mentioning the word literary cannon is like lighting a canon, Carl! Good picture! Great concept! Only the concept Literary Canon teases gall fever on many colleagues.

Some words on teacher education.. Teacher education should last for about 13.5 years. Ove Lindberg writes in his thesis on teacher training, so that you have time to learn everything that we considered to be very important. We have a much shorter training and may try to make the selection of important stuff. Literary canon can support teacher educators and teacher in schools.

We think and feel differently about literary canons. I think we need to support and strengthen the school's literature reading as I am trying to express. For many children and young people is school their only possibility for education. We need to support and inspire Sweden's teachers, not prescribe and teach.

We need to support and inspire Sweden's faculty, not prescribe and teach. Teachers must decide what is appropriate and useful to read. Nevertheless, it would be desirable that they were given help to get the eye of works and authors who do not immediately appear to them.

Björn Hammarskjöld: Two Recent Publications

(1) *Uffe Ravnskov, David M Diamond, Rokura Hama, Tomohito Hamazaki, Björn Hammarskjöld, Niamh Hynes, Malcolm Kendrick, Peter H Langsjoen, Aseem Malhotra, Luca Mascitelli, Kilmer S McCully, Yoichi Ogushi, Harumi Okuyama, Paul J Rosch, Tore Schersten, Sherif Sultan, Ralf Sundberg (2016).* ***Lack of an association or an inverse association between low-density-lipoprotein cholesterol and mortality in the elderly: a systematic review****.* *https://bmjopen.bmj.com/content/6/6/e010401*

ABSTRACT

Objective *It is well known that total cholesterol becomes less of a risk factor or not at all for all-cause and cardiovascular (CV) mortality with increasing age, but as little is known as to whether low-density lipoprotein cholesterol (LDL-C), one component of total cholesterol, is associated with mortality in the elderly, we decided to investigate this issue.*

Setting, participants and outcome measures *We sought PubMed for cohort studies, where LDL-C had been investigated as a risk factor for all-cause and/or CV mortality in individuals ≥60 years from the general population.*

Results *We identified 19 cohort studies including 30 cohorts with a total of 68 094 elderly people, where all-cause mortality was recorded in 28 cohorts and CV mortality in 9 cohorts. Inverse association between all-cause mortality and LDL-C was seen in 16 cohorts (in 14 with statistical significance) representing 92% of the number of participants, where this association was recorded. In the rest, no association was found. In two cohorts, CV mortality was highest in the lowest LDL-C quartile and with statistical significance; in seven cohorts, no association was found.*

Conclusions *High LDL-C is inversely associated with mortality in most people over 60 years. This finding is inconsistent with the cholesterol hypothesis (ie, that cholesterol, particularly LDL-C, is inherently atherogenic). Since elderly people with high LDL-C live as long or longer than those with low LDL-C, our analysis provides reason to question the validity of the cholesterol hypothesis. Moreover, our study provides the rationale for a re-evaluation of guidelines recommending pharmacological reduction of LDL-C in the elderly as a component of cardiovascular disease prevention strategies.*

(2) *Uffe Ravnskov, Michel de Lorgeril, David M Diamond, Rokuro Hama, Tomohito Hamazaki, Björn Hammarskjöld, Niamh Hynes, Malcolm Kendrick, Peter H Langsjoen, Luca Mascitelli, Kilmer S McCully, Harumi Okuyama, Paul J Rosch, Tore Schersten, Sherif Sultan & Ralf Sundberg (2018):* ***LDL-C Does Not Cause Cardiovascular Disease: a comprehensive review of current literature, Expert Review of Clinical Pharmacology, DOI****: 10.1080/17512433.2018.1519391 To link to this article: https://doi.org/10.1080/17512433.2018.1519391*

ABSTRACT

Introduction *For half a century, a high level of total cholesterol (TC) or low-density-lipoprotein cholesterol (LDL-C) has been considered to be the major cause of atherosclerosis and cardiovascular disease (CVD), and statin treatment has been widely promoted for cardiovascular prevention. However, there is an increasing understanding that the mechanisms are more complicated, and that statin treatment, in particular when used as primary prevention, is of doubtful benefit.*

Areas covered *The authors of three large reviews recently published by statin advocates have attempted to validate the current dogma. This paper delineates the serious errors in these three reviews as well as other obvious falsifications of the cholesterol hypothesis.*

Expert commentary *Our search for falsifications of the cholesterol hypothesis confirms that it is unable to satisfy any of the Bradford Hill criteria for causality, and that the conclusions of the authors of the three reviews are based on misleading statistics, exclusion of unsuccessful trials and by ignoring numerous contradictory observations.*

Record from Board meeting Strömstad Academy 181013 at the Museum of Technology, Stockholm

The following Board Members were present at the meeting: Lasse Broman (adjunct), Peter Fritzell, Mariana Back, Anders Gustavsson (adjunct), Marie-Louise Wadenberg, Gudmund Bergqvist, Rune Wigblad, Bodil Frisdal, Åsa Morberg and Christina Hultman.

***Absent were**: Carl Olivestam, Sven Moosberg, Aadu Ott, Margareta Fredriksson.*

1. ***Election of chairman, secretary and attestants**: The meeting was considered opened and being in good standing. Elected were: Peter Fritzell – Chairman, Marie-Louise/Marylou Wadenberg – Secretary, and Gudmund Bergqvist and Rune Wigblad – Attestants.*
2. ***Authorized Signatory**: Peter Fritzell, Lars Broman, Bo G Jansson and Carina Blom were appointed authorized signatories for Strömstad Academy. Each one of them can sign for up to 10 000 SEK; for amounts exceeding 10 000 SEK, 2 of the signatories are needed to sign the document. This item was attested at the meeting, the document of authorization printed out in 3 copies and signed by the attestants and the secretary. Lasse will bring documents to the bank of The Academy.*
3. ***Review of record from previous board meeting**: The record from the previous board meeting was inserted for inspection at the end of the document laying out the agenda for the meeting in Stockholm.*
4. ***The Executive Committee (AU) and status from meetings over the last 4 months**: The record from the latest meeting of the Executive Committee was inserted for inspection at the end of the document laying out the agenda for the meeting in Stockholm. Peter (chairman) presented a summary overview.*
5. ***New honorary Professors – suggested names**: Four individuals are currently suggested in the following order: Max Tegmark, Frank Wilczek, Jila Mossaed and Barbro Westerholm. One or two can be elected. **Decision**: Lasse reaches out to these individuals in the above listed order.*
6. ***Should the Academy also have honorary members?**: **Decision**: Currently this status should not be available in the Academy.*
7. ***The Science Festival 2019 – report of plans under way: Four seminars will be held. Seminar 1: Time & Man** (Tues pm) – Peter in charge. Bodil Jönsson will give a talk either alone (90 min) or will share time allotted (45 min each) with E and M-B Moser (who just recently reported on findings on how the brain is processing time and space). **Decision**: Peter and Lasse will reach out to the Mosers to find out if they can participate. **Seminar 2: The universe and time** - Lasse & Mariana in charge: Ernst van Groningen has accepted to give a talk; Christer Fuglesang will keep his calender open for a talk (but cannot currently confirm his presence for the seminar). **Seminar 3: Current status in Swedish schools** – Åsa & Bodil in charge: Suggested title for the seminar was **'Schools on fire'** (Rune W) or alternatively **'Schools in Sweden vs in Finland – a comparison'. Seminar 4: Climate issues –** Anders in charge: G Kullenberg (oceanography), M Wadenberg (drug spill), and R Wigblad (transportation) will present. **Common presentations** – Anders & Lasse in charge (according to Statutes): Themes A, B, C and D; 5 presentations per Theme and 20 min each incl. questions. **Decisions**: Rune W & Bodil F will work on a declaration of Vision in The Academy; The buffet will be presented as ' Buffet with snacks'; the fee for participation in the Festival will be 2000 SEK with an additional 600 SEK for Gala Dinner; deadline for the layout of the Festival Program will be November 30th.*

8. ***Local Chapters*** – ***Contact persons****: Malmö/Lund –* ***Decisions****: Bodil F will be in charge of activities and the convenor of this Chapter. G Bergqvist will have the status as general coordinator for all local chapters.*

9. ***Working groups – members****:*

   a) ***Document translations: Decision****: Marylou will be the convenor for discussions and work assignment; other members are Erik Eriksson, Gunnar Windahl and Christina Bergqvist.*

   b) ***Local Chapters - convenors****: Strömstad – Lasse Broman; Falun – Sanne Godow-Bratt; Uppsala/Stockholm – Christina Hultman; Gothenburg – Gudmund Bergqvist; Malmö/Lund – Bodil Frisdal; See also item 8 above.*

   c) ***Courses*** *– Åsa Morberg, Carl Olivestam: Högskolan Väst (HV): Åsa communicates with Director of Studies Ch. Lind to start a training course for postgraduate students. Åsa and Carl have volunteered to teach and it seems that more members of the Academy would be willing to do so. In addition, Marylou has suggested to work as a mentor. A course for academic immigrants is also discussed. The layout was suggested to be a course consisting of 5 seminars. If so, this will be worked out in collaboration with the Academy's Principal and (Pro) Vice Chancellor, Åsa and Carl.* ***Discussion****: possibilities for the Academy to act as a 'hotel' for research grants/funding was also discussed. Overhead expenses for example are an important issue.*

   d) ***Google Drive Information - Mariana Back, John Fletcher:*** *Mariana demonstrated the principles of the Drive and provided a status report on what has been done so far. Members of The Board need to get a Google account ASAP (as soon as possible) in order to have full access to the content on The Academy's Drive account.*

   e) ***Koster - Gudmund Bergqvist:*** *Koster should be able to function as an independent island (i.e. water supply and draining/sewage facilities should be in place).* ***Courses*** *(Koster & Strömstad): Course on solar energy for business people (in collaboration with Vuxenskolan); Courses (Koster) based on the Anthologies published by the Academy; and in collaboration with the municipality courses about Sweden for immigrants. Also try to get the Strömstad politicians interested in establishing solar electricity at Naturum, Koster.*

   f) ***Chronicles*** *– Mariana: These are published in Strömstad Tidning. Contributors will be: Ingrid Liljeroth (Oct), Eugen Ungethűm (Nov), Åsa Morberg (Dec); there will also be a special Christmas/New Year Chronicle. New members should be encouraged to contribute.*

   g) ***Home page*** *– Mariana; Jan Ternhag: Jan Ternhag visited the board meeting and elaborated on his work with the Home page.* ***Decision:*** *Mariana, Lasse and Jan (possibly also Marylou) will work on the layout and maintenance of the Home page.*

   h) ***Newsletters*** *– Anders: Anders presented layout and status.*

   i) ***Lectures/presentations****; Strömstad Library – Anders: Strömstad Library and Museum are short on employees and cannot currently handle lectures.* ***Decision:*** *Gudmund B finds out where else The Academy can give lectures and presentations.*

10. ***Economic Issues*** *– Lasse B, Anki Hellberg: Anki Hellberg has listed a number of possibly appropriate foundations where the Academy might apply for funding. She wants to discuss this with among others Åsa M. For applications to Foundations with*

a clear Nordic profile, the name of the Academy should show a Nordic affiliation. A Hellberg will initially get a 5000 SEK for her work. And a certain per cent thereafter for additional work done. ***Decision****: Mariana is in charge of communication with A Hellberg. The Board wishes to be posted on the list of optimal foundations for grants. The Executive Committee (AU) is in charge of this issue and gives feedback to The Board following updates from A Hellberg.*

11. ***Anki Hellberg – The Mirror Method:*** *Uppsala/Stockholm Local Chapter will arrange for A Hellberg to present this method in the fall of 2018 at the Museum of Technology.*
12. ***The Parliament/Committee of Education****: Contact will have to wait until a new administration is in place. Peter reaches out to Fredrik Christensson (C).*
13. ***Writing series/Anthologies*** *– Anders: The anthology 'Health & Environment' is completed and will be published electronically. The anthology on 'Basic Values/Value Systems' is still in the making.*
14. ***Change of name for the Academy*** *– Peter: Will be discussed further at the next board meeting.* ***Decision****: the local chapters can propose new names and present at the Board Meeting (March 23rd, 2019).*
15. ***Additional issues****: Should The Academy join networks such as for example 'Klimatsverige'?* ***Decision****: The Executive Committee (AU) works on principled issues like this one.*

Next Board meeting will be held on March 23rd 2019.

Marie-Louise Wadenberg (secretary)

Adjustments:

Gudmund Bergqvist *Rune Wigblad*

Protokoll från styrelsemöte på Tekniska Museet 13/10 2018

Närvarande: Lasse Broman (adjungerad), Peter Fritzell, Anders Gustavsson (adjungerad), Mariana Back, Rune Wigblad, Marie-Louise Wadenberg, Åsa Morberg, Bodil Frisdal, Gudmund Bergqvist och Christina Hultman.

Frånvarande: Carl Olivestam, Sven Moosberg, Aadu Ott, Margareta Fredriksson.

1. **Mötesformalia:** Mötet öppnade i godkänd ordning. Val av ordförande: Peter F valdes till ordförande, Marie-Louise W till sekreterare, Gudmund Bergqvist och Rune Wigblad valdes till justeringsmän. Dagordningen godkändes enhälligt.
2. **Tecknande av firma**: Peter Fritzell, Lars Broman, Bo G Jansson och Carina Blom tecknar Strömstad akademis firma. Var för sig upp till 10 000:-, två tillsammans för belopp däröver. Punkten förklaras omedelbart justerad. Dokumentet skrevs ut och signerades av justerare och sekreterare i 3 exemplar. Lasse B tar dokumenten till banken.
3. **Förra Styrelseprotokollet från 18 juni 2018:** Protokollet förelåg inlagt till granskning i dokumentet för dagordningen.
4. **AU – rapport vad som hänt senaste 4 månaderna:** Minnesanteckningar från senaste AU-mötet förelåg inlagt till granskning i dokumentet för dagordningen. Peter gjorde en översiktlig genomgång.
5. **Hedersprofessorer – förslag:** Här föreligger 4 förslag i följande nämnd ordning: Max Tegmark, Frank Wilczek, Jila Mossaed och Barbro Westerholm. En eller två av dessa kan väljas in. **Beslut**: Lasse kontaktar i ovan nämnd ordning.
6. **Hedersledamöter – skall sådana finnas? Beslut**: i dagsläget ska denna status inte etableras i akademin.
7. **Vetenskapsfestival 2019. Rapport:**
   Seminarie 1: **Tiden och Människan**– tisdag em; Peter ansvarig. Bodil Jönsson presenterar. Mosers (Edvard & May-Britt) i Norge har nyligen rapporterat sina fynd kring hjärnans funktioner gällande tidsuppfattning (Brain's codes for space and time).
   Beslut: Peter och Lasse kontaktar även Mosers för detta seminarium (Tiden); om de inte kan blir det Bodil Jönsson ensam.
   Seminarie 2: Universum och Tiden: Lasse & Mariana ansvariga. Ernst van Groningen kommer, Fuglesang försöker hålla tiden öppen i kalendern (men kan inte lova säkert);
   Seminarie 3: Skolan idag: Åsa & Bodil F ansvariga. Förslag till titel av Rune Wigblad; 'Skolan brinner'; alternativt upplägg – skolan i Finland vs Sverige, en jämförelse.
   Seminarie 4: Klimat: Anders ansvarig.
   Beslut om presentationer: Kullenberg – Oceanografi, Marylou – Farmaka & miljö, Rune W – Transport & miljö.
   Övriga vetenskapliga presentationer (5 presentationer á 20 min inkl frågor); Anders och Lasse ansvariga (enl stadgarna);
   Beslut: Rune W och Bodil F jobbar på ett upplägg om vision (för akademin).
   Avslutande beslut i denna delpunkt: deadline för rapport om upplägget i sin helhet sattes till 30 november.
   Övrigt: Buffén bör på förekommen anledning kallas 'buffé med snacks'.
   Pris för deltagande – beslut: galamiddag 600:-, deltagande i övrigt 2000:-
8. **Lokalavdelningar – Kontaktpersoner:** Bodil F erbjöd sig att ta ansvar för aktiviteten Malmö/Lund och vara sammankallande. Bodil F får ta över

mailkorrespondensen hittills (Ulf Berg&Märta Rosenlind) från Peter.
Beslut: styrelsen ger Bodil F mandat för detta uppdrag. Samt att Gudmund B blir övergripande koordinator för lokalavdelningarna.

9. **Arbetsgrupper - redovisning av ledamöter:**

   a. **Löpande översättningar;**
   Beslut: Marylou är sammankallande för diskussioner om arbetsfördelningen. I gruppen ingår i övrigt: Erik Eriksson, Gunnar Windahl och Christina Bergqvist.

   b. **Lokalavdelningar; Strömstad (LB)-Falun (SGB)-Uppsala/Stockholm (CH)-Göteborg (GB)-Malmö/Lund (BF):** Se ovan pkt 8.

   c. **Kurser/Åsa Morberg och Carl Olivestam:** Åsa samverkar med HV (studierektor Christina Lind) gällande preparandkursen för forskarstuderande. Åsa och Carl O kan vara lärare på denna kurs. Dessutom - föreslagen kurs för invandrarakademiker (Göteborg). Peter bad om handuppräckning för att vi ska veta om vi har lärarresurser. Åtminstone fem händer kom upp (och då var inte Carl O närvarande) så det känns tryggt. Övriga som troligen då också kan ställa upp som lärarresurser är: Rune Wigblad, Aadu Ott (ej närvarande vid handuppräckning dock), Christina Hultman, Lasse Broman och Peter Fritzell. Marie-Louise/Marylou W kan tänka sig att fungera som mentorsresurs (detta diskuterat med Åsa Morberg före mötet).
   Förslag: en kurs på 5 seminarier för denna grupp (invandrarakademiker). Detta förankras hos Rektor och Prorektor – sedan återkoppling till Åsa och Carl.
   Diskussion igen kring möjligheter att vara 'forskningsmedel-hotell' – hur blir det med overheadkostnader %?

   d. **Google Drive Information/Mariana Back/John Fletcher:** Mariana visade hur långt upplägget avancerat – t ex minnesanteckningar från AU-möten utlagda. Styrelsens medlemmar måste dock ordna personligt google-konto för att få tillgång till dokumenten. Alla har inte det ännu men uppmanas att snarast skaffa ett sådant.

   e. **Koster/Gudmund Bergqvist:** Koster skall göras självgående – vatten & avlopp måste då lösas innan nya projekt.
   Kurser på Koster/Strömstad;
   Kurser i samarbete med Vuxenskolan: studiecirkel kring solel för företagare.
   Flerdagskurser på Koster kring: A. barnbarnens århundrade; B. hälsa och miljö; C. värdegrunder.
   I samarbete med kommunen kurs för flyktingar om Sverige
   Övrigt: försöka få M Fredriksson att agera för solel på Naturum.

   f. **Krönikor/Mariana:** Ingrid Liljeroth (okt), Eugen Ungethűm (nov), Åsa Morberg (dec); samt en jul/nyårskrönika. Nya medlemmar/ledamöter bör tillfrågas att skriva en krönika.

   g. **Hemsidan; Mariana Back/Jan Ternhag:** Jan Ternhag besökte mötet och delade med sig av sina tankar kring arbetet med hemsidan. Lasse har nu en uppdaterad lista över alla ledamöter. Nya ledamöter hänvisas (från Lasse) till Mariana för införande av deras personinfo på Hemsidan. Mariana kan ha en stående punkt i Nyhetsbrevet om formatet för ledamöters personinfo. Man bör även göra en flik för bildgalleri på Hemsidan, samt förse bilder med kort text.

Beslut: Mariana, Lasse och Jan T (samt möjligen Marylou) arbetar med Hemsidans utformning/underhåll.

h. **Nyhetsbreven/Anders G:** Anders redogjorde för upplägg och status.

i. **Föreläsningar Biblioteket/Anders G:** Både Museum och Biblioteket vill ha ett uppehåll bland annat p g a brist på personal. Man skulle istället kanske kunna samarbeta med gymnasiet, Rotary (Gbg, Strömstad; temp), samt Vuxenskolan.
Beslut: Gudmund kollar detta och återkommer

10. **Ekonomi/Lars Broman/Anki Hellberg (sic):** Anki Hellberg skulle ha besökt mötet för en presentation av arbetet med att söka anslag, men fick förhinder. Hon har listat förslag på fonder/stiftelser som kan vara lämpliga att söka hos. Hon vill gärna diskutera detta t ex med Åsa. För nordiska stiftelser krävs att akademins namn visar en nordisk anknytning. Lön till Anki ska initialt utgå med 5000:-. Därefter en viss procent för fortsatt arbete. Detta förhandlas av Styrelsen
Beslut: Fortsatta kontakter med Anki H sköts av Mariana, och Styrelsen önskar få en redovisning av de organisationer Anki menar är optimala för akademin att ”hitta pengar”. AU håller i frågan och återkommer till Styrelsen efter besked från Anki.

11. **Anki Hellberg – Spegelmetoden:** En metod som gör att organisationer lättare kan enas kring kärnfrågor. Lokalavdelningen Uppsala/Stockholm, möte hösten 2018 på Tekniska Muséet.

12. **Riksdagen/Utbildningsutskottet; Peter Fritzell/AU:** Avvakta tills ny regering föreligger. Peter kontaktar Fredrik Christensson (C).

13. **Skriftserier/Antologier; /Anders G:** Antologin Hälsa & Miljö är klar och kommer ut elektroniskt. Antologin Värderingar är inte riktigt klar – man ligger lågt tillsvidare.

14. **Namnbyte Strömstad akademi?** Förslag; Skandinaviska akademin/Peter. Frågan väckt och beslut togs att ta upp den vid nästa möte.
Beslut: lokalavdelningarna tar fram förslag och presenterar på nästa styrelsemöte (23/3 2019). Gudmund samordnar.

15. **Övriga frågor:** Skall Strömstad akademi ansluta sig till nätverk som Klimatsverige? Frågan bordlagd.
Beslut: AU bereder principiella frågor av detta och liknande slag.

Nästa styrelsemöte: 23 mars 2019.

Marie-Louise Wadenberg (sekreterare)

Justeras:

Gudmund Bergqvist Rune Wigblad

Strömstads Tidning 27 oktober 2018

Bild: STEFAN EDETOFT

VÄSTENTLIGA TANKAR. Att man vill möta kaos snabbt och enkelt är förståeligt. Men det är en illusion.

Att tänka längre än näsan räcker

VETENSKAPSKRÖNIKA: STRÖMSTAD AKADEMI

När man sa något tanklöst när jag växte upp, kunde man mötas av reaktionen: Du tänker inte längre än näsan räcker.

Ingrid Liljeroth
Psykolog, docent i pedagogik, biträdande professor i Strömstad akademi

Det är en bra beteckning på tidsandan som jag ser den. Jag tycker också att vi befinner oss i en tid av tankeförenkling.

Allt delas numera upp i delar, som åtgärdas i förväntan att allt ska bli bra. Det är en illusion – en fragmentisering. Följden blir en enda röra, kaos och polarisering med försvar för det egna och angrepp på det motsatta. Migrationspolitiken är ett bra exempel.

ATT MAN VILL möta kaos snabbt och enkelt är förståeligt, men att tro att det hjälper med små ändringar i regler och rutiner (val av evidensbaserade metoder) eller nya miljoner är en illusion.

Polarisering förutsätter två poler. Båda existerar och verkar. Väljer vi bort en, vänder vi halva verkligheten ryggen. Samhällen och människor förändras ständigt. I hur vi tänker ligger en frihet – frihet att välja vilka tankar som ska forma vår framtid. Tankar är levande. När de förmedlas vidare, möter de andras tankar och bildar tankemönster, ”paradigm”. Och när de blir starka nog, tar de makten över sitt område.

OM MAN TITTAR tillbaka i ett längre tidsperspektiv vidgas sammanhang, och mönster träder fram. Vi kan börja förstå. En avgörande faktor är vår människosyn och dess konsekvenser i samhällsfunktioner som politik, vetenskap och verksamheter.

Jag har upplevt tre stora skiften. Jag växte upp på 1930- och 1940-talen. Min bror var ”sinnesslö”. Han tillhörde därmed människor med lågt värde till följd av rasbiologin som då grupperade individer efter värde. Det gav näring åt nazismen.

PÅ 1960- OCH 1970-talen kom reaktionen. Individen trädde fram, stärkt av FN:s deklaration om människors lika värde. Politiskt skedde en vänstervridning. Vetenskapen frigjordes och intresset för paradigm byggt på förståelse som en ny grund i kunskapsutvecklingen slog rot.

Under 1980-talet började individperspektivet ifrågasättas. Politiker och myndigheter kände behov av större kontroll. Näringslivet trädde in som förebild med effektiva metoder, kontrollfunktioner och ekonomi. Synsättet fördes in i det offentliga systemet följt av ett paradigmskifte. Men det tog tid innan konsekvenserna av förändringen blev synliga.

STYRNINGEN SKER NU uppifrån med detaljerade regel- och kontrollsystem och avsaknad av lyhördhet från dem underifrån. Människan är exkluderad men ”anställningsbar”. Systemet har ett namn: New Public Management, NPM.

Kaos och polarisering har stärkts och tänkandet låsts. Alla tankar som tänkts och uttryckts finns dock kvar och kan få ny kraft och börjar verka igen. Dagsläget har öppnat för nazismen som åter kan uttryckas öppet.

Vi måste släppa tankar fria nu, öppna oss, våga se hela verkligheten och börja förstå skeendet, finna sammanhang, söka dialog och bli nyfikna på en annan framtid. Början kan vara: ”Hur tänker jag?”

VI HAR ALLA tankekrafter inom oss. Dem når vi med vår intuition. Den är kreativ och väcker känsla för sammanhållande värden – som mänskliga rättigheter och strävan efter hållbar kunskap omsatta i verksamheter för människor. Orden finns, men tankarna är inlåsta och verkar inte.

Jag möter ofta en grupp personer med svår autism men ett klart tänkande. De säger att vi pratar för mycket och för oväsentligt. Vi ska vara tysta oftare. Då kommer väsentliga och kreativa tankar till oss och blir idéer att omsätta i handling. Så enkelt är det kanske: öppna dörren till buren och släpp ut väsentliga tankar och låt dem verka.

Tf vetenskapsredaktör: Per Snaprud
Telefon: 070-410 26 44 **E-post:** per.snaprud @dn.se

Efter Nobelpriset.

Nobelpristagarna har fångat den subjektiva tiden

För fyra år sedan delade den norska forskarduon May-Britt och Edvard Moser ett Nobelpris i medicin för banbrytande upptäckter om vår rumsliga förmåga. Nu har de kartlagt hjärnans tänjbara sinne för tid.

I veckan har åtta naturvetenskapliga forskare blivit inbjudna att hämta sina Nobelmedaljer i Stockholm den 10 december. May-Britt och Edvard Moser vet hur det känns. År 2014 fick de tillsammans med britt-amerikanen John O'Keefe Nobelpriset i medicin för sina studier av hjärnans gps. Systemet innehåller nervceller som bygger upp en inre karta av världen i form av ett rutnät som liknar spelplanen i kinaschack. Andra celler håller reda på riktning, hastighet, position och annat som behövs för att orientera sig i rummet.

Sedan dess har de norska forskarna ägnat en stor del av sin tid åt att studera hjärnans sinne för tid.

– Tiden är något mycket mer komplicerat än rummet. Den är flyktig, säger Edvard Moser.

Han leder Kavli-institutet för neurovetenskap vid Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet i Trondheim tillsammans sin exfru May-Britt Moser. De skilde sig år 2016, men fortsätter sitt vetenskapliga samarbete precis som förut.

Det kan se ut som om de har haft en plan: först rummet, sedan tiden. I själva verket har deras forskning följt krokiga vägar.

Hur hjärnan förhåller sig till tid har länge varit en gåta. Den verkar inte ha någon exakt klocka för att mäta minuternas och timmarnas gång.

Mycket mer är känt om hur hjärnan orienterar sig i rummet. År 2005 rapporterade Edvard och May-Britt Moser att de hittat cellerna bakom själva kartbilden. De finns i en vindling långt ner i tinningloben, den inre entorinala barken.

Upptäckten var en sensation. Den ledande amerikanska hjärnforskaren Doris Tsao, numera professor vid California Institute of Technology, berättade om genombrottet för sin lillebror Albert, som blev entusiastisk. Trots att han bara var 18 år gammal lyckades han tjata sig till att få resa till Trondheim för att utforska den entorinala barken hos råttor.

– Från början hade jag ingen klar idé om vad jag skulle göra, säger Albert Tsao.

Han hoppades hitta något spännande i den yttre entorinala barken, som ligger granne med den inre entorinala barken där May-Britt och Edvard Moser hittat celler kopplade till lokalsinnet. I samma grannskap finns dessutom en del av hjärnan som behövs för att lagra minnen. Så Albert Tsao förväntade sig att hitta celler med någon viktig funktion. Men forskningen gick dåligt. Han mätte cellernas elektriska aktivitet utan att begripa vad de höll på med.

– Tanken på tid fick vi först år 2016, säger Albert Tsao.

Kroppen har flera system för att hålla reda på tidens gång. Förra årets Nobelpris i medicin gick till forskning om cellernas dygnsrytm, en biokemisk klocka som anpassar sig efter ljus och mörker. Efter en flygresa mellan olika tidszoner behöver denna så kallade cirkadiska klocka några dagar på sig för att komma in i den nya dygnsrytmen. Glappet mellan cellernas tideräkning och den lokala soltiden orsakar jetlag.

I hjärnan finns även klockor som mäter korta perioder. En kedja av nervceller kan fyra av elektriska signaler likt fallande dominobrickor. En sådan klocka tickar med stor noggrannhet i upp till tio sekunder.

I tidskriften Nature har Albert Tsao och hans medarbetare nyligen beskrivit ett tidssinne av ett helt annat slag. Det är mycket mer subjektivt. Viktiga ledtrådar kom från mätningar av upp till 20 nervceller samtidigt i den yttre entorinala barken hos en råtta som strövade fritt i en bur på jakt efter frukostflingor med chokladsmak.

Forskarna hittade inga specialiserade tidsceller i stil med de platsceller som ingår i lokalsinnet. Däremot såg de att signalerna från flera celler tillsammans bildade ett slags tidskod kopplad till råttans beteende. Signalen förändrades hela tiden, och skillnaden blev större ju längre i tid olika händelser låg från varandra.

– Nätverket organiserar händelser och håller reda på i vilken ordning de inträffar, säger Edvard Moser.

Snarare än att följa den exakta klocktiden tar cellerna fasta på den röda tråden, följden av händelser som tillsammans kan utgöra en berättelse om något som skett.

I ett uppföljande experiment tränade forskarna en råtta att springa varv efter varv i en bana formad som siffran 8. Det var en tråkig uppgift som råttan gick med på mot betalning i form av chokladbitar. Under råttans löprundor registrerade forskarna aktiviteten i utvalda celler i dess hjärna för att fånga tidssignalen.

Resultaten visade två saker: dels att det *inom* varje varv i banan fanns en klar tidssignal, dels att det saknades tydliga skillnader *mellan* olika varv. Albert Tsaos tolkning är att råttan klarar av att hålla reda på vad som händer under varje varv – men inte att skilja ett varv från ett annat.

– Det är som det dagliga livet. I vanliga fall följer man i stort sett samma rutin. Vårt sätt att minnas varje dag ligger i linje med våra resultat. När man tänker tillbaka på en vecka som passerat utan att något anmärkningsvärt har hänt så känns den som ett ögonblick, säger Albert Tsao.

Foto: Agnes Stuber

Tiden är något mycket mer komplicerat än rummet. Den är flyktig.

Den norska hjärnforskaren **Edvard Moser**.

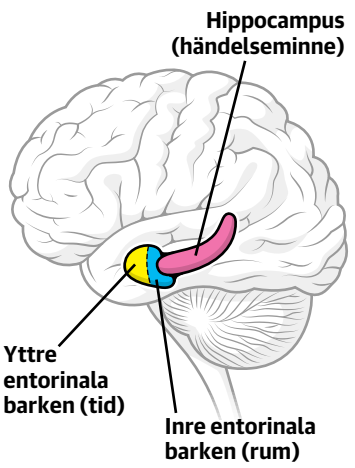

Det finns alltså ett subjektivt sinne för tid. Det tar fasta på erfarenheter snarare än på den absoluta klocktiden. Albert Tsao understryker att det finns en skillnad mellan upplevelsen av tid medan något pågår och minnet av händelsen.

– Tänk dig att du åker iväg på en kort semester. När du kommer hem igen så brukar det kännas som om du varit borta mycket längre än du varit, säger han.

Intressant i sammanhanget är att en del av hjärnan som behövs för att lagra minnen av händelser – hippocampus – ligger i direkt anslutning till de två olika bitarna av hjärnbark som innehåller celler kopplade till tid respektive plats. Enligt Edvard Moser är det logiskt.

– Tid och plats är de viktigaste komponenterna i alla händelseminnen, säger han.

Den typen av minnen är svåra att lagra för en människa med Alzheimers sjukdom. Och cellerna som registrerar tid och plats hör till de första som drabbas under sjukdomens förlopp. Edvard Moser hoppas att hans resultat i förlängningen ska leda till bättre kunskaper om Alzheimers sjukdom, och möjliga sätt att motverka den.

Men i grunden handlar forskningen om våra sinnen för tid och rum om att förstå hur hjärnan fungerar. Filosofer och fysiker har grubblat över tidens väsen i sekler. Än så länge kan ingen förklara vår subjektiva känsla av tidens flykt. Men hjärnforskarna har i alla fall börjat kartlägga mekanismerna som organiserar specifika minnen i tid och rum, till exempel minnet av att kliva upp på scenen i Stockholms konserthus och ta emot en Nobelmedalj från kungens hand.

Per Snaprud
per.snaprud@dn.se

Krönika.

Karin Bojs: Nobel ger revansch åt kvinnor och unga

Jag var i Warszawa för ett par månader sedan, på en jobbresa med späckat schema. Men ett par timmars turism kunde jag klämma in. Och då gick jag raka vägen till Marie Curies barndomshem. Till Maria Sklodowska, som hon hette när hon var ung och fortfarande bodde i Polen.

Marie Curie har fascinerat och inspirerat mig sedan jag gick i lågstadiet och fröken läste högt ur en bok om berömda kvinnor. Ett par år senare, på mellanstadiet, var jag kapabel att själv läsa biografin *Min mor* som dottern Ève Curie har skrivit.

Sedan dess har det varit självklart för mig att kvinnor kan vara framgångsrika fysiker, kemister och Nobelpristagare.

Marie fick Nobelpriset två gånger, första gången i fysik tillsammans med sin make, andra gången i kemi ensam. Dottern Irène Joliot-Curie fick kemipriset en gång, delat med sin make. Det var år 1935.

Sedan dröjde det väldigt länge.

Maria Goeppert-Mayer fick ett delat fysikpris 1963.

Dorothy Crowfoot Hodgkin fick kemipriset 1964 och Ada E. Yonath ett delat kemipris 2009.

Det blir inalles fem kvinnliga pristagare på 117 år i ämnena kemi och fysik. Nobelkommittéen i medicin har varit något bättre på att hitta kvinnliga kandidater (12 kvinnor av totalt 216 pristagare), liksom litteraturkommittén (14 av 114).

För kemi- och fysikprisen finns flera exempel på kvinnor som har blivit grovt sidsteppade. Till exempel Lise Meitner som beskrev kärnklyvning med neutronbestrålning och Jocelyn Bell Burnell som upptäckte radiovågor från pulsarer.

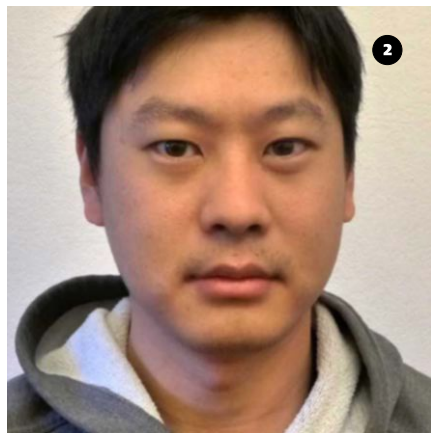

❶ Norskan May-Britt Moser tar emot Nobelpriset 2014.

❷ Amerikanen Albert Tsao flyttade till Trondheim för att utforska den entorinala barken hos råttor.

❸ Elektroder registrerar signaler från celler i råttan Marcos hjärna. Signalerna bildar en tidskod.

❹ Edvard och May-Britt Moser upptäckte hur vissa nervceller hos råttor och andra djur alstrar en karta av världen.

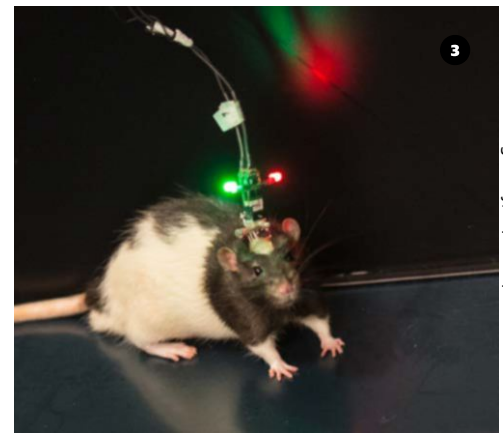

Foto: Henrik Montgomery/TT, Privat, Erlend Lånke Solbu/NRK, Agnes Stuber

Därför innebär årets priser ett genombrott. En av de tre fysikpristagarna var Donna Strickland som har utvecklat laserteknik. En av de tre kemipristagarna var Frances Arnold, som utnyttjar evolutionens mekanismer på provrörsnivå. Båda upptäckterna har fått stor praktisk betydelse, bland annat inom medicin.

Dessa två kvinnor har på intet sätt blivit inkvoterade. Nobelkommittéerna har förvisso påbörjat långsiktiga program för att identifiera fler kvinnliga kandidater, men resultaten av de programmen syns inte än.

Strickland och Arnold har fått Nobelpris för att de verkligen ”inom fysikens område har gjort den viktigaste upptäckt eller uppfinning” respektive den ”den viktigaste kemiska upptäckt eller förbättring” som det står i Alfred Nobels testamente.

Det finns en intressant jämförelse mellan Donna Strickland och Jocelyn Bell Burnell. Båda gjorde sina banbrytande upptäckter som unga doktorander.

De upptäckter som Donna Strickland belönas för ingick i hennes doktorsavhandling. Hon beskrev dem i den första vetenskapliga artikel som hon publicerade i hela sitt liv! Nu får Strickland och hennes handledare Gérard Mourou dela på halva priset. Till skillnad från fallet Jocelyn Bell Burnell, där bara handledaren blev belönad.

Årets pris kan alltså ses som en triumf inte inte bara för kvinnliga forskare, utan också för alla unga doktorander som gör hästjobbet i de flesta labb.

Jocelyn Bell Burnell har för övrigt också fått sin revansch nyligen. Tidigare i år belönades hon med The Breakthrough Price på tre miljoner dollar, det vill säga mer pengar än Nobelpriset. Prissumman har hon donerat till en fond, som ska hjälpa kvinnor och andra från missgynnade grupper att finansiera sina fysikstudier.

Cern, det stora europeiska laboratoriet för kärnfysik utanför Genève, har också varit i hetluften de senaste dagarna. En fysiker från Pisa, Alessandro Strumia, uttalade sig dels i en intervju med BBC, dels på ett Cernmöte om jämställdhet där majoriteten av publiken var unga kvinnliga fysiker.

Han hävdade att fysiken är ”uppfunnen och uppbyggd av män” och att någon diskriminering av kvinnor alls inte förekommer inom fysiken, utan snarare tvärtom.

I måndags kontrade Cern med ett uttalande där organisationen helt tar avstånd från Strumias påståenden. Dessutom meddelades att han med omedelbar verkan är avstängd från sitt samarbete med Cern.

Så det händer trots allt en del för kvinnor inom naturvetenskapen, så här 115 år efter Marie Curies första Nobelpris.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se